C/2026/3231

2.7.2026

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto

Yhteinen tiedonanto Euroopan parlamentille, Eurooppa-neuvostolle ja neuvostolle – Rauhan puolesta – puolustusvalmiuden tiekartta 2030

(omaehtoinen pyyntö)

JOIN(2025) 27 final

(C/2026/3231)

Esittelijä: **Christian MOOS (DE – ryhmä III)**

Yhteisesittelijä: **Christophe TYTGAT (BE – kat. 1)**

Neuvonantajat	Malgorzata DAROWSKA (yhteisesittelijän neuvonantaja, kat. 2)
	Kristýna HELM (ryhmä I:n neuvonantaja)
Komitean täysistunnon päätös	18.3.2026
Oikeusperusta	työjärjestyksen 52 artiklan 2 kohta
Lausuntopyyntö	14.1.2026
Oikeusperusta	Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 104 artikla
Vastaava elin	neuvoa-antava valiokunta ”teollisuuden muutokset”
Hyväksyminen jaostossa	10.3.2026
Hyväksyminen täysistunnossa	18.3.2026
Täysistunnon numero	604
Äänestystulos (puolesta / vastaan / pidättyi äänestämästä)	201/4/15

1. Päätelmät ja suositukset

1.1 Sodan palattua Eurooppaan ja maailmanlaajuisen kilpailun muokatessa maailmanjärjestystä ETSK tukee päätöstä laatia kattava eurooppalainen puolustusstrategia ja kannattaa varautumisunionistrategiaa sekä EU:n sisäisen turvallisuuden strategiaa, jotka on julkaistu Euroopan puolustusvalmiutta vuoteen 2030 mennessä käsittelevän yhteisen valkoisen kirjan jatkoksi. Komitea korostaa myös suosituksia, jotka se esittää asiakokonaisuuteen CCMI/256 kuuluvassa lausunnossaan ”Euroopan muuttuvan puolustusteollisuuden tiekartta”.

1.2 Euroopan uskottava puolustus edellyttää demokraattista vastuuvelvollisuutta ja avoimuutta, myös valmiuden ja teollisten vaikutusten julkista seurantaa. ETSK tukee kattavaa Euroopan puolustusstrategiaa, jossa sotilaallinen valmius yhdistyy siviilivalmiuteen, sosiaaliseen selviytymiskykyyn, diplomatiaan, kansainväliseen oikeuteen sekä rauhan, demokratian ja ihmisoikeuksien edistämiseen. Puolustusvalmiuden ei pitäisi johtaa militarisoitumiseen vaan paremminkin puolustusvoimavarojen vahvistamiseen siviilihallinnon ja demokraattisen valvonnan kanssa yhteensopivalla tavalla.

1.3 ETSK arvostaa tiekartan organisoitua rakennetta, tavoitteita, aikatauluja ja tuloksia, mutta pitää valitettavana, ettei meripuolustus sisälly siihen EU:n puolustusvalmiuden olennaisena osana.

1.4 ETSK suhtautuu myönteisesti ensisijaisten suorituskyvyn osa-alueiden määrittämiseen, mutta pitää valitettavana, että osaa niistä on lykätty tai rajoitettu Ukrainan kohdalla.

1.5 Euroopan puolustusvalmiudessa on tähdättävä ja keskityttävä tarkkuuteen, tiedusteluun, kyberpuolustukseen, logistiikkaan, liikkuvuuteen, ilma-, avaruus-, meri-, maa- ja ohjuspuolustukseen sekä kriittisen infrastruktuurin, kuten rautateiden ja satamien, suojeluun.

1.6 ETSK kehottaa EU:ta hankkiutumaan eroon hajanaisuudesta ja vahvistamaan sekä käyttämään tehokkaasti hyväkseen Euroopan puolustusalan teollista ja teknologista perustaa (EDTIB). Unionin olisi myös tehostettava yhteistyötä, edistettävä yhteisiä hankintoja, vähennettävä riippuvuuksia ulkomaisista toimijoista myös energiavarojen suhteen ja varmistettava muun muassa polttoaineiden toimitusketjun häiriönsietokyky Euroopan strategisen riippumattomuuden vahvistamiseksi.

1.7 ETSK varoittaa kansallisesta protektionismista puolustushankinnoissa. Yhteishankinnat ovat avainasemassa Euroopan puolustuksen kehittämisessä ja yhteentoimivuuden parantamisessa jäsenvaltioiden välillä, ja ne olisi tehtävä mieluiten eurooppalaisen alustan tai viraston välityksellä. Yhtä lailla tärkeä on puolustustarvikkeiden yhteinen sääntelykehys.

1.8 Suorituskykytulokset on asetettava etusijalle, ja samalla on varmistettava kollektiivisen eurooppalaisen sitoutuneisuuden kannalta välttämätön osallistavuus. On tärkeää korjata nykyiset vakavat sosiaaliset puutteet, jotka heikentävät tarvittavaa sosiaalista ja alueellista yhteenkuuluvuutta ja jotka voivat heijastua kielteisesti itse puolustusvalmiuteen.

1.9 ETSK korostaa julkisten ja yksityisten yritysten tasapuolisten toimintaedellytysten merkitystä. Pk-yrityksille, joilla on asiaankuuluvat valmiudet, on tarpeen tarjota kohdennettua tukea, mutta kannustimia on lisättävä myös midcap-yrityksiin lukeutuville teknologian alan johtaville toimijoille.

1.10 Todellisen EU:n laajuisen sotilaallisen liikkuvuuden alueen luominen vuoteen 2027 mennessä edellyttää yhdenmukaistettuja kuljetus-, tulli- ja infrastruktuurisääntöjä. ETSK peräänkuuluttaa mitattavissa olevia suorituskykyindikaattoreita ja keskitettyä selvitysjärjestelmää rajatylittävän liikkuvuuden nopeuttamiseksi.

1.11 Useat jäsenvaltiot ovat ottamassa uudelleen käyttöön asevelvollisuuden. ETSK suosittaakin, että kansalaisyhteiskunnan kanssa käydään EU:n laajuista keskustelua sotilas- ja siviilipuolustuksen vaatimuksista.

1.12 ETSK ehdottaa, että ammattitaitoisen työvoiman varmistamiseksi luodaan eurooppalainen puolustusalan osaamissopimus, ja muistuttaa työelämän vankkojen normien, alueellisen tasapainon, työmarkkinaosapuolten teolliseen muutokseen osallistumisen ja työntekijöiden oikeuksien kunnioittamisen tärkeydestä. ETSK kannattaa näiden oikeuksien heikentämiskiellon periaatetta ja työmarkkinaosapuolten vuoropuhelun ja työehtosopimusneuvottelujen muodossa tapahtuvaa työmarkkinaosapuolten osallistumista tarvittaviin teollisiin muutoksiin.

1.13 ETSK kehottaa edistämään puolustusalan taloudellista ja teollista yhdentymistä rinnakkain poliittisen ja sotilaallisen yhdentymisen kanssa hyödyntäen kaikkia Lissabonin sopimuksen tarjoamia mahdollisuuksia.

2. **Yleistä**

2.1 ETSK tukee kattavaa Euroopan puolustusstrategiaa, jossa sotilaallinen valmius yhdistyy siviilivalmiuteen, sosiaaliseen selviytymiskykyyn, diplomatiaan, kansainväliseen oikeuteen sekä rauhan, demokratian ja ihmisoikeuksien edistämiseen ([1]). Komitea kannattaa näin ollen varautumisunionistrategiaa ([2]) ja EU:n sisäisen turvallisuuden strategiaa ([3]), jotka on julkaistu Euroopan puolustusvalmiutta vuoteen 2030 mennessä käsittelevän yhteisen valkoisen kirjan jälkeen. Komitea korostaa myös suosituksia, jotka se esittää käsillä olevaan lausuntoon läheisesti liittyvässä, asiakokonaisuuteen CCMI/256 kuuluvassa lausunnossaan ”Euroopan muuttuvan puolustusteollisuuden tiekartta”, jossa tarkastellaan puolustusvalmiuden perustana olevaa teollista muutosta.

([1]) EUVL C, C/2025/5162, 28.10.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/5162/oj.
([2]) EU:n varautumisunionistrategialla varaudutaan uusiin uhkiin ja kriiseihin.
([3]) EUR-Lex – 52025DC0148 – FI – EUR-Lex.

2.2 ETSK arvostaa tiekartan rakennetta, avoimia tavoitteita, aikatauluja ja tuloksia sekä EU:n jäsenvaltioiden asevoimien toimien sisällyttämistä siihen. Hallintoon liittyvät kysymykset ja toimivallan jako keskeisten toimijoiden, kuten Euroopan komission, Euroopan puolustusviraston, jäsenvaltioiden ja Naton kesken, jäävät tiekartassa kuitenkin epäselviksi. Tämän seurauksena myös puolustusvalmiuden pilarien välillä on päällekkäisyyksiä. Jotta toimet olisivat johdonmukaisia, tarvitaan selkeää vastuunjakoa ja hallintoa.

2.3 ETSK panee merkille, että tiekartassa vahvistetaan jäsenvaltioiden suvereniteetti kansallisen turvallisuuden ja puolustuksen alalla ja että niiden vastuulla on määritellä suorituskykytavoitteet, joilla voidaan varmistaa asevoimien valmius strategisiin ja sotilaallisiin tehtäviin. ETSK pitää kuitenkin tärkeänä myös jäsenvaltioiden välisen koordinoinnin vahvistamista ja yleiseurooppalaisten päämäärien ja niihin liittyvien selkeiden toimien ja mitattavissa olevien tavoitteiden määrittämistä.

2.4 EU:n 27 jäsenvaltiossa on yli 178 asejärjestelmää (toisin kuin Yhdysvalloissa, jossa järjestelmiä on 30) ja hankinnoista 80 prosenttia on kansallisia, joten Euroopan puolustustuotteet eivät ole standardoituja eivätkä yhteentoimivia, mikä aiheuttaa päällekkäisyyksiä, tehottomuutta ja suuria kustannuksia. Euroopan teollisuuden pirstoutuneisuus heikentää EU:n puolustusvalmiutta. Ukrainan kokemukset sodan ajalta korostavat keskitettyjen hankintojen ja suorituskykyjen hallinnan merkitystä. ETSK kannattaa tiekartan vaatimusta sotilastarvikkeiden koordinoidummasta hankinnasta, mukaan lukien yhteishankintamenettelyt, ja peräänkuuluttaa asianmukaisia ratkaisuja hajanaisuuden ja pullonkaulojen välttämiseksi.

2.5 ETSK korostaa tarvetta vahvistaa ja optimoida Euroopan puolustuksen teollista ja teknologista perustaa, vähentää hajanaisuutta ja päällekkäisyyttä, tehostaa yhteistyötä ja voimavarojen yhdistämistä, edistää yhteisiä hankintoja, minimoida riippuvuudet ulkomaisista toimijoista, ostaa eurooppalaisia tuotteita – muun muassa eurooppalaisuutta suosivan järjestelmän avulla turvallisuuden kannalta herkillä aloilla – ja varmistaa toimitusketjun häiriönsietokyky Euroopan strategisen riippumattomuuden ja selviytymiskyvyn vahvistamiseksi sekä resurssien käytön optimoimiseksi ([4]).

2.6 ETSK painottaa, että EU:n strategista riippumattomuutta ja puolustusvalmiutta koskevien tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan välttämättä pääomamarkkinaunionia.

2.7 ETSK katsoo, että on tarjottava kohdennettua tukea pk-yrityksille, joilla on asiaankuuluvat valmiudet, sekä vahvempia tehokkaita kannustimia innovatiivisille yrityksille, jotka pystyvät organisoimaan arvoketjuja ja tuomaan yhteen startup-yritykset ja tiedeyhteisön edustajat. Kaikkien julkisten investointien ja hankintojen yhteydessä on asetettava sosiaalisia ehtoja, jotta teollisuudelle voidaan tarjota parempia kannustimia investoida täydennys- ja uudelleenkoulutukseen, laadukkaisiin työpaikkoihin ja työntekijöiden rekrytointiin oikeudenmukaisen siirtymän varmistamiseksi.

2.8 ETSK vahvistaa, että työntekijöiden oikeuksien heikentämiskiellon periaate, työmarkkinaosapuolten vuoropuhelu ja työehtosopimusneuvottelut ovat olennaisen tärkeitä, jos halutaan varmistaa Euroopan puolustusteollisuuden muutoksen tehokkuus.

2.9 ETSK korostaa aluekehityksen merkitystä ja mm. koheesiorahaston parempaa hyödyntämistä kaksikäyttöinfrastruktuurin nykyaikaistamiseksi sekä menettelyjen yksinkertaistamista ja rahoituksen saatavuuden tasapuolisuutta.

2.10 Euroopan puolustusvalmiudessa on keskityttävä täsmäiskuvalmiuksiin, tiedusteluun, kyberpuolustukseen, logistiikkaan, ilma-, avaruus-, meri-, maa- ja ohjuspuolustukseen, kriittisen infrastruktuurin, kuten rautateiden ja satamien, suojeluun sekä satamien ja sisämaan välisten yhteyksien parantamiseen. Näin vahvistetaan pelotetta ja rajoitetaan oheisriskejä sekä parannetaan häiriönsietokykyä.

2.11 ETSK suhtautuu myönteisesti keskeisten vaiheiden ja välietappien, myös alustavien ensisijaisten suorituskyvyn osa-alueiden määrittämiseen, mutta pitää valitettavana, että jäsenvaltiot ovat lykänneet tai rajoittaneet osaa näistä suorituskyvyistä Ukrainan kohdalla, vaikka ne ovat jo saatavilla, mikä heikentää EU:n tuen tehokkuutta.

([4]) EUVL C, C/2025/2013, 30.4.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/2013/oj; EUVL C, C/2024/4663, 9.8.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/4663/oj, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/4663/oj; EUVL C, C/2024/4662, 9.8.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/4662/oj; EUVL C 486, 21.12.2022, s. 168; EUVL C 129, 11.4.2018, s. 51; EUVL C 288, 31.8.2017, s. 62.

2.12 Riippuvuus kriittisistä raaka-aineista, myös energiavaroista, on kasvava strateginen uhka. Puolustusvalmius riippuu näin ollen myös teollisuuden ja resurssien häiriönsietokyvyn varmistamisesta huolehtimalla siitä, että Euroopassa on monipuoliset ja luotettavat EU:n sisäiset (kuten kestävästä kotimaisesta biomassasta tuotettujen biopolttoaineiden tapauksessa) toimitusketjut ja jalostusvalmiudet ([5]).

3. **Puolustusvalmiuden tiekartta 2030: arviointi ja suositukset**

3.1 ETSK suhtautuu myönteisesti siihen, että etenemissuunnitelmassa yhdistetään teollisuus-, innovointi-, hankinta- ja liikkuvuuspolitiikat johdonmukaiseksi suunnitelmaksi, jolla Euroopan puolustusvalmius saavutetaan vuoteen 2030 mennessä ja johon kuuluu myös yleiseurooppalaisia lippulaivahankkeita, EU:n laajuisen sotilaallisen liikkuvuuden alueen perustaminen vuoteen 2027 mennessä ja yhteys ReArm Europe -suunnitelman rahoitusrakenteeseen.

3.2 ETSK varoittaa kansallisesta protektionismista puolustushankinnoissa ja peräänkuuluttaa ratkaisuja. Kotimaisen teollisuuden suojaaminen reilulta eurooppalaiselta kilpailulta saa aikaan tehottomuutta, päällekkäisyyttä ja korkeampia kustannuksia. Protektionismi pirstoo markkinoita, luo päällekkäisyyksiä, tukahduttaa innovointia, heikentää jäsenvaltioiden välistä luottamusta ja voi haitata yhteentoimivuutta.

3.3 Teollisuudelle tarvitaan selkeitä ohjeita yhteishankintoihin osallistumisesta ja erityisesti SAFE-asetuksen 20 artiklan mukaisen alv-vapautuksen kaltaisista verokysymyksistä. Nämä ohjeet olisi otettava johdonmukaisesti huomioon sovellettavassa puolustus- ja turvallisuusalan hankintoja koskevassa kehyksessä, kuten direktiivissä 2009/81/EY ([6]), sekä komponentteihin ja osajärjestelmiin sovellettavissa kustannusten tukikelpoisuutta koskevissa EU:n säännöissä. Avoimuuden lisääntymisen myötä yritykset pystyvät suunnittelemaan tuotantoa ja investointeja tehokkaammin. On myös olennaisen tärkeää selventää valtiontukisääntöjä, jotka koskevat julkisesti rahoitettuja investointeja.

3.4 Tiekartan luvussa 5 korostetaan oikeutetusti tarvetta korjata suorituskykypuutteet ja vahvistaa Euroopan kilpailukykyä, sillä nopeus ja tehokkuus ovat olennaisen tärkeitä valmiuden kannalta. Suorituskykytulokset on asetettava etusijalle ja samalla on varmistettava tehokkaan yhteisen puolustuksen, strategisen riippumattomuuden ja kollektiivisen eurooppalaisen sitoutuneisuuden kannalta välttämätön osallistavuus.

3.5 ETSK kehottaa luomaan avoimuuteen ja yhteisiin standardeihin perustuvat aidot puolustustarvikkeiden sisämarkkinat, joilla varmistetaan julkisten ja yksityisten yritysten tasapuoliset toimintaedellytykset.

3.6 Tiekartassa vaaditaan oikeutetusti koordinoituja investointeja, teollisuuden laajentamista ja toimintavalmiuden lisäämistä. Tämä ei kuitenkaan ole uusi näkemys: ETSK on jo pitkään varoittanut, että Euroopan puolustus on edelleen hajanaista ([7]). EDIRPA-välineen (väline Euroopan puolustusteollisuuden vahvistamiseksi yhteistoiminnallisten hankintojen avulla) kaltaiset aloitteet ovat olleet tärkeitä pilottitoimia, mutta ne ovat edelleen väliaikaisia ja liian rajallisia sekä rahoituksen että institutionaalisen soveltamisalan osalta. Saavuttaakseen 40 prosentin yhteishankintatavoitteen vuoteen 2027 mennessä EU tarvitsee pysyvän hankinta-alustan tai -viraston hankintojen koordinointiin, standardointiin ja skaalaamiseen.

3.7 Tällainen alusta tai virasto voisi tuottaa mittakaavaetuja, lisätä avoimuutta ja tukea pk-yrityksiä avointen digitaalisten tarjouskilpailujen avulla. Sen ei pitäisi toimia ”Brysselin ostajatahona” vaan yhteistyökeskuksena. (Mallia voitaisiin ottaa covid-19-pandemian aikana tehdyistä rokotehankinnoista.) EDIRPA, Euroopan puolustusrahasto ja Euroopan puolustusvirasto EDA muodostavat perustan, mutta oikeudellisesti ankkuroitu, yhteisesti hallinnoitu ja asianmukaisesti rahoitettu alusta on edelleen kestävien yhteisten hankintojen puuttuva institutionaalinen lenkki.

3.8 Tiekartan 40 prosentin yhteishankintatavoite on sekä kunnianhimoinen että tärkeä. ETSK suosittelee välitavoitteita (25 prosenttia vuoteen 2026 mennessä), avointa raportointia ja avoimen arkkitehtuurin mallia, jossa käytetään yhteisiä, määriteltyjä teknisiä standardeja ja rajapintoja yhteentoimivuuden varmistamiseksi ja toimittajariippuvuuden estämiseksi.

([5]) EUVL C 349, 29.9.2023, s. 142; EUVL C, C/2023/857, 8.12.2023, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2023/857/oj.

([6]) Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2009/81/EY, annettu 13 päivänä heinäkuuta 2009, hankintaviranomaisten ja hankintayksiköiden tekemien rakennusurakoita sekä tavara- ja palveluhankintoja koskevien sopimusten tekomenettelyjen yhteensovittamisesta puolustus- ja turvallisuusalalla ja direktiivien 2004/17/EY ja 2004/18/EY muuttamisesta (EUVL L 216, 20.8.2009, s. 76, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2009/81/oj).

([7]) EUR-Lex – 52025DC0148 – FI – EUR-Lex.

3.9 ETSK panee merkille kunnianhimoiset lippulaivaohjelmat, kuten eurooppalaisen droonipuolustusaloitteen, itäisen sivustan valvonta -aloitteen (Eastern Flank Watch), eurooppalaisen ilmapuolustus- ja eurooppalaisen avaruuspuolustuskilven sekä sotilaallisen liikkuvuuden käytäväverkoston, ja kehottaa luomaan näitä varten selkeät hallintojärjestelyt.

3.10 Sotilaallinen liikkuvuus on olennaisen tärkeää Euroopan turvallisuuden ja puolustuksen kannalta, myös kun ajatellaan EU:n tukea Ukrainalle. Täysin yhdennetyn EU:n sotilaallisen liikkuvuuden alueen luominen vuoteen 2027 mennessä edellyttää yhdenmukaistettua liikennekehystä, johon kuuluvat yhtenäiset menettelyt, yhdenmukaistetut tulli-ilmoitukset ja vahvistetut kaksikäyttövalmiudet. Sotilaallinen liikkuvuus edellyttää ehdottomasti luotettavaa nestemäisten polttoaineiden toimitusinfrastruktuuria. Energiainfrastruktuuri, josta olisi tultava mahdollisimman pian täysin kestävä, on tärkeä puolustusvalmiuden ja kaksoiskäytön kannalta. Siviili- ja sotilasviranomaisten välisen koordinoinnin parantaminen, yhteentoimiva infrastruktuuri ja selkeät suorituskykyindikaattorit ovat ratkaisevan tärkeitä. Koska 95 prosenttia investoinneista koskee kaksikäyttötuotteita, ETSK tukee keskitettyä selvitysjärjestelmää, jolla helpotetaan rajatylittävää liikkuvuutta. Silloin kun on kyse julkisesta infrastruktuurista, on varmistettava työmarkkinaosapuolten osallistuminen. Meripuolustus on olennainen osa puolustusta ja sotilaallista liikkuvuutta. ETSK ehdottaa, että meripuolustus sisällytetään tiekarttaan olennaisena osana EU:n puolustusvalmiustoimia, ja korostaa tarvetta sisällyttää satamat suojelua tarvitsevan kriittisen infrastruktuurin luetteloihin. ETSK kehottaa ottamaan työmarkkinaosapuolet täysipainoisesti mukaan kaikkiin sotilaallista liikkuvuutta koskevien nykyisten säännösten mahdollisiin tarkistusprosesseihin aina, kun niillä on vaikutusta myös siviilialan työntekijöihin.

3.11 Laajamittainen joukkojen ja laitteiden siirtäminen edellyttää huomattavia, helposti saatavilla olevia kaksikäyttövalmiuksia, erityisesti liikkuvaa kalustoa. ETSK kannattaakin tarkoitukseen osoitettujen resurssien yhdistämistä ja kehottaa komissiota käyttämään kohdennettuja rahoitusohjelmia laivastojen vahvistamiseen ja täydentämiseen. On myös tarpeen vahvistaa merkittävästi EU:n tärkeimpien satamien ja rataverkon välistä yhteenliittämistä, sillä se on edelleen logistiikkaketjun heikko kohta.

3.12 ReArm Europe -suunnitelmaan tulisi sisältyä Euroopan investointipankin (EIP) ja Euroopan investointirahaston (EIR) takauksia sekä ennakkohankintasopimuksia ja riskinjakovälineitä teollisen suorituskyvyn lisäämiseksi. Valtiontuen nopeutettua hyväksymistä on sovellettava hankkeisiin, joilla on todistettua eurooppalaista lisäarvoa ja myönteisiä työllisyysvaikutuksia ([8]). Yleisesti ottaen ETSK suosittaa EIP-ryhmän roolin vahvistamista Euroopan puolustusalan teollisen ja teknologisen perustan (EDTIB) muutoksessa ja korostaa EIR:n puitteissa perustetun puolustusalan pääomarahoitusvälineen panosta oman pääoman ehtoisen rahoituksen hankkimisessa eurooppalaisille puolustus- ja kaksikäyttöyrityksille.

3.13 Euroopan olisi kehitettävä puolustusalan innovointikeskuksia ja testausinfrastruktuuria, edistettävä lippulaivahankkeiden mukaisia haasteisiin perustuvia hankintoja ja integroitava ukrainalaisten asiantuntemus drooni-, raketti-, kyber- ja logistiikkateknologioiden alalla selkeisiin teollis- ja tekijänoikeuksien jakamista koskeviin kehyksiin ja standardeihin, jotka pohjautuvat eurooppalaisiin arvoihin.

3.14 Euroopalla on edessään monikriisi. Samaan aikaan on olennaisen tärkeää huolehtia strategioiden selkeydestä ja korjata nopeasti välittömät suorituskykypuutteet varsinkin Ukrainalle annettavan tuen jatkamiseksi. Tarkkaan kohdistetun tiekartan, tarvittavan priorisoinnin ja kokonaisvaltaisen tarkastelun on kuljettava käsi kädessä.

4. **Puolustusvalmiuden kansalaisyhteiskuntaulottuvuus**

4.1 ETSK tunnustaa kaksikäyttöteknologian ja -infrastruktuurin arvon ja kehottaa toteuttamaan erityisiä operatiivisia järjestelyjä sen varmistamiseksi, että nämä valmiudet antavat myös kansalaisyhteiskunnalle mahdollisuuden hyötyä puolustusvoimavarojen parantumisesta ja lisääntyneestä puolustusvalmiudesta.

4.2 Puolustusmenoja ei saa lisätä EU:n ja sen jäsenvaltioiden sosiaalisäännöstön kustannuksella: myös sosiaalinen yhteenkuuluvuus on tärkeä osa yhteiskuntamme selviytymiskykyä, kun otetaan huomioon, että 100 miljoonaa EU:n kansalaista elää köyhyydessä tai köyhyysvaarassa.

([8]) EUVL C, C/2025/2013, 30.4.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/2013/oj.

4.3 Useat jäsenvaltiot ovat ottamassa uudelleen käyttöön asevelvollisuuden. ETSK suosittaakin, että kansalaisyhteiskunnan kanssa käydään EU:n laajuista keskustelua sotilas- ja siviilipuolustuksen vaatimuksista. Tällainen keskustelu voitaisiin yhdistää komission Münchenin turvallisuuskonferenssin yhteydessä kaavailemaan kampanjaan ”Protect What Matters. Together”.

4.4 ETSK peräänkuuluttaa sotilas- ja siviilialan häiriönsietokyvyn alalle koko yhteiskunnan kattavaa eurooppalaista toimintamallia ja korostaa kansalaisyhteiskunnan osallistumisen, koulutuksen, elinikäisen oppimisen ja kansalaisvaikuttamisen merkitystä ([9]). Kansalaisten on nähtävä itsensä puolustusekosysteemin aktiivisina osallistujina niin sotilaallisissa kuin siviiliyhteyksissä.

4.5 Myös vapaaehtoisjärjestöt ovat edelleen tärkeitä kriisinhallinnan ja koheesion kannalta. Ne olisi tunnustettava ensivaiheen kumppaneiksi, ja niille olisi tarjottava vakaa rahoitus, jatkuvaa koulutusta ja vankka oikeudellinen asema. Julkiset palvelut muodostavat infrastruktuurin, jatkuvuuden, liikkuvuuden ja demokraattisen selviytymiskyvyn selkärangan. Investoiminen, yhteentoimivuus ja henkilöstön suojelu ovat keskeisiä seikkoja puolustusvalmiuden kannalta.

4.6 Sotilaiden oikeudet vaihtelevat huomattavasti eri puolilla EU:ta. Tehokas yhteentoimivuus edellyttää jonkinasteista yhdenmukaistamista niiden EU:n arvojen mukaisesti, joita heidän on määrä suojella ja puolustaa. Rauhan aikana tähän olisi kuuluttava siviiliaseman ensisijaisuuden ja humanitaarisen oikeuden mukainen kokoontumisoikeus ja oikeus työmarkkinaosapuolten vuoropuheluun, yhteiskunnalliseen edustukseen, terveyteen, turvallisuuteen ja perheiden suojeluun, koulutukseen ja etiikkaan sekä oikeudenmukaiset työolot ja mahdollisuus urakehitykseen ja siirtymätukeen.

4.7 Kansalaisyhteiskunnan kumppanit on otettava mukaan valmiussuunnitteluun. Viranomaisten ja kansalaisten jäsennelty vuoropuhelu vahvistaa luottamusta, legitimiteettiä ja jaetun vastuun tunnetta ([10]).

4.8 Virallinen ja epävirallinen koulutus, kansalaiskasvatus ja kansalaisyhteiskunnan toimijoiden kestävä rahoitus ovat olennaisen tärkeitä yhteiskunnallisen selviytymiskyvyn ylläpitämisen sekä disinformaation ja manipuloinnin torjumisen kannalta. Ne ovat elintärkeitä rauhaan, palveluun ja solidaarisuuteen perustuvan eurooppalaisen identiteetin rakentamisessa. Painopisteen olisi oltava nopeassa oppimisessa, kognitiivisten taitojen jatkuvassa kehittämisessä ja tekoälyn tehokkaassa käytössä, jotta voidaan torjua polarisoitumista ja disinformaatiota uuden kognitiivisen sodankäynnin yhteydessä ja siten vahvistaa yhteiskunnan selviytymiskykyä ja turvata sotilaallinen ja strateginen etu.

4.9 Selviytymiskykyisessä Euroopassa on yhdistettävä teknologiset valmiudet ja sosiaalinen yhteenkuuluvuus. ETSK ehdottaa eurooppalaista puolustusalan osaamissopimusta, vankkoja työelämän normeja, liikkuvuutta alojen välillä, alueellista tasapainoa, työmarkkinaosapuolten osallistumista teollisuuden muutokseen ja työntekijöiden oikeuksien kunnioittamista. ETSK kannattaa myös taitotakuuta koskevan pilottihankkeen toteuttamista niin, että nopeutetaan pienten osaamiskokonaisuuksien (”mikrotutkintojen”) ja yksilöllisten oppimistilien käyttöönottoa ja seurataan niitä tiiviisti, jotta voidaan kehittää monipuolista ja sopeutumiskykyistä puolustusalan työvoimaa.

4.10 Demokraattinen vastuuvelvollisuus on välttämättömyys, josta ei tingitä. ETSK ehdottaa puolustusvalmiuden vuosikertomukseen sisällytettävää julkista tulostaulua, jolla seurataan vaikutuksia hankintoihin, innovointiin ja työllisyyteen, kilpailua ja pk-yrityksiä koskevia vuotuisia arviointeja sekä jatkuvia asevalvonta- ja avoimuustoimenpiteitä vakauden edistämiseksi.

4.11 Euroopan on rakennettava puolustusvalmiutta, joka suojelee rauhaa ilman militarisointia, toimii pelotteena ilman dominointia ja on yhdistävä eikä jakava tekijä. Uskottava puolustuskyky ja yhtenäinen teollisuuspohja, elinvoimainen kansalaisyhteiskunta, aktiivinen kansalaisuus ja demokraattinen valvonta muodostavat suojan vapaalle ja rauhanomaiselle Euroopalle.

([9]) EUVL C, C/2026/42, 16.1.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/42/oj.

([10]) EUVL C, C/2025/2957, 16.6.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/2957/oj; EUVL C, C/2024/2481, 23.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/2481/oj.

5. **Mahdollisuuksiin mukautetut tavoitteet**

5.1 ETSK katsoo, että Euroopan puolustuspolitiikan on pysyttävä kunnianhimoisena mutta realistisena, ja siinä on keskityttävä siihen, mikä on mahdollista saavuttaa seuraavan vuosikymmenen aikana. Puolustusta tai turvallisuutta koskevia EU:n aloitteita ei pitäisi toteuttaa sosiaalisen edistyksen, työntekijöiden oikeuksien tai työolojen kustannuksella. Euroopan puolustusteollisuuden tuotantokapasiteetin lisääminen onnistuu vain, jos sitä tuetaan johdonmukaisella teollisuusstrategialla, sillä EU:n on investoitava koko arvoketjuun. Hiljattain ilmoitettujen laajojen investointien on johdettava yrityksille tehtäviin pitkäaikaisiin tilauksiin.

5.2 Yhtä lailla tärkeää on luoda puolustustarvikkeiden yhteinen sääntelykehys, joka perustuu yhteisiin standardeihin, vastavuoroiseen tunnustamiseen sekä kehittämistä, sertifiointia ja käyttöönottoa nopeuttaviin yksinkertaistettuihin menettelyihin. Sääntelyn ei pidä haitata suorituskykyä vaan mahdollistaa se.

5.3 ETSK huomauttaa, että tiekartassa ei korosteta tarvetta sille, että toimittajan ja tuotteen on oltava tukikelpoisia, kuten SAFE-asetuksen 16 artiklassa tai EDIP-asetuksessa edellytetään. Tämä puute saattaa heikentää kelpoisuusvaatimuksia täytäntöönpanon aikana, myös lippulaivahankkeissa. Koska puolustusaloitteet ovat arkaluonteisia, tiekartassa olisi nimenomaisesti vahvistettava tarve noudattaa tukikelpoisuus- ja toimitusvarmuusvaatimuksia, jotta voidaan varmistaa yhdenmukaisuus voimassa olevien säännösten kanssa ja säilyttää korkea vaatimustaso.

5.4 ETSK toteaa, että geopoliittinen toimintaympäristö on muuttunut perusteellisesti, ja kehottaa siksi edistämään puolustusalan taloudellista ja teollista yhdentymistä rinnakkain poliittisen ja sotilaallisen yhdentymisen kanssa. Tämä tarkoittaa kaikkien Lissabonin sopimuksen tarjoamien mahdollisuuksien hyödyntämistä, mukaan lukien SEU-sopimuksen 42 artiklan 7 kohdan sisältämän yhteistä puolustusta koskevan lausekkeen konkretisoiminen, EU:n sotilasesikunnan vahvistamista, todellisen sisällön antamista yhteistä puolustusta koskevalle lausekkeelle sekä puolustusministerineuvoston perustamista yhteisen suorituskyvyn kehittämisen tukemiseksi, tehokkaan Euroopan puolustusunionin rakentamiseksi ja sen mahdollistamiseksi, että EU voi toimia vakauden tukipylväänä moninapaisessa maailmassa.

5.5 ETSK katsoo, että puolustusvalmiuden kannalta olennaista on nopea päätöksenteko, ja muistuttaakin tarpeesta luopua yksimielisyyteen perustuvista päätöksistä ulko- ja turvallisuuspolitiikassa ja luoda paras mahdollinen puolustusteollinen perusta. ETSK panee merkille Euroopan parlamentin 22. lokakuuta 2025 antaman päätöslauselman ([11]), jossa käsitellään muun muassa tätä tärkeää kysymystä, ja muistuttaa omista päätelmistään, jotka esitetään komitean aiemmassa lausunnossa ([12]). Päätöksenteon nopeuttamiseksi lausunnossa ehdotetaan kahta vaihtoehtoista siirtymävaiheen ratkaisua:

— Voitaisiin harkita määräenemmistöpäätösten tai vahvistettujen määräenemmistöpäätösten (eli määräenemmistölle asetettavien korkeampien kynnysarvojen) väliaikaista testivaihetta.

— Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 44 artiklaa voitaisiin hyödyntää enemmän, jotta jäsenvaltiot, jotka ovat halukkaita etenemään ja joilla on riittävät voimavarat yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan (YTPP) alalla, voisivat tehdä yhteistyötä neuvoston valtuutuksella.

Bryssel 18. maaliskuuta 2026.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja
Séamus BOLAND

([11]) Euroopan parlamentti, 2024–2029 Hyväksytyt tekstit.
([12]) EUVL C 140, 21.4.2023, s. 20.